

[Bertel Haarder]

den enkeltes liv. Den forbereder sine elever på livets fremmedgørende institutionalisering ved at undervise dem i nødvendigheden af at blive undervist.

Citatet er hentet fra den berømte skolekritiker og filosof Ivan Illich i bogen »Det skoleløse samfund«. Det udtrykker en del af essensen i U 90. Han fortsætter med at erklære, at begyndelsen til enhver menneskelig frigørelse må være en såkaldt afskoling og en nedbrydning af uddannelsesinstitutionernes monopol på uddannelse og dygtiggørelse.

Det er stærkt sagt, men man kan i hvert fald sige, at enhver menneskecentreret og frihedsorienteret nytænkning i skolen og uddannelsen må begynde med et opgør med U 90 og alle de tilgrundliggende vaneforestillinger og formynder tendenser, som toneangivende intellektuelle har stukket i til halsen siden 1960'erne.

Det centrale uddannelsesråd er øjensynlig domineret af en hellig alliance mellem ideologer, som vil øge påvirkningen gennem et stadig længere uddannelsesforløb, og personalerepræsentanter, som heri ser muligheden for flere levebrød til standsfællerne.

Jeg har under skoledebatten i april begrundet venstres protest mod den grundlæggende tænkning i rapportens skoleafsnit. Der er ikke noget galt i, at nogle skolefolk betragter visse forældres opfattelser som forkerte, men hvis samfundets skole skal gøres til redskab for bestemte meninger om samvittighedsspørgsmål, om kønsroller, seksualopdragelse osv., og hvis skolens folk på statens vegne skal til at stemple andres overbevisninger som forældede og utidssvarende, så bliver folkeskolen til en statskirke, så risikerer man situationer, hvor forældreprotester på forældremødet bliver mødt med det svar, at staten siger, din overbevisning er forkert. Da bliver der pludselig koldt i lokalet. Læreren skal ikke længere argumentere. Han er redskab for en højere autoritet. Den gensidige frihed afløses af tyranni under frihedskappe.

Bemærk, hr. Jimmy Stahr, jeg ikke siger, læreren skal være neutral. Den opdragende og karakterdannende funktion er tværtimod et af skolens vigtigste formål, men det skal foregå på lærerens egne vegne og med ansvar over for forældrene og ikke på statens og samfundets vegne, endsige med autorisation fra nogen samfundsideologi. Så må det vist være forstået.

At ville skabe en skole for livet i alle dets forhold og at ville skabe hele mennesker – ja, det ville jo Grundtvig og Kold også, og som højskolemand har da især jeg intet imod et sådant mål, når blot det foregår på egne vegne og ikke på samfundsmagtens vegne. Men når det ophøjes til mål for hele uddannelsessystemet, opstår spørgsmålet om, hvem der på alles vegne skal afgøre, hvad det er at være helt menneske, og hvem der mangler hvad.

At ønske hele uddannelsessystemet gjort lighedsorienteret, lyder da smukt, men hvad nu, hvis nogle af de unge og nogle af lærerne fandt andre formål i tilværelsen nok så væsentlige? Er det ikke en ualmindelig endimensionel og fattig tankegang? Man vil i bogstaveligste forstand ofre menneskene for at redde dem alle.

Måske er al den ideologisk bare noget opbagt sovs uden kød i. I så fald bliver vi holdt for nar og spilder tiden. Eller også er det meningen, at det skal have mærkbar virkning i 1990'ernes dagligdag, og så kalder det på et folkeligt oprør; ikke fra midten, men fra neden.

En tredje mulighed er, at det centrale uddannelsesråd og U 90 skal tjene som skalleskjul for en ihærdig minister, der desværre selv har erklæret, at hun med skolen vil »udnytte og udfylde alle de sprækker og hulheder, der opstår som følge af kapitalismens egne modsætninger og stadig voksende konflikter«. Det var fra Uddannelse, nr. 8, 1977, s. 649.

Uddannelsesrådets ønsker om udgiftsstigninger til 25 pct. flere lærere de næste 12 år og 35 pct. flere lærere de næste 22 år skal sammenholdes med, at man ikke ønsker merudgiften brugt på at skaffe landet dygtige fagfolk og specialister. Studierne skal tværtimod gøres endnu mere skoleprægede og gruppeorienterede med en større del af tiden brugt på obligatoriske almene fag på bekostning af andre fag og på bekostning af det frie studium.

De videnskabelige uddannelser kalder man for »ekstreme udtryk« for uligheden. Derfor vil man give alle uddannelser langt stærkere fælles elementer med hovedtræk af den omfattende forberedelse til alle livets faser, som ingen skal kunne undgå.

I den forbindelse udtales det minsandten – hør nu godt efter! – at selve indholdet af den